

Nhà đấu tranh người Iran nói với BBC rằng nỗi sợ chiến tranh tái phát làm chấn thương do đã bị đàn áp trầm trọng thêm

Fergal Keane / Hướng Dương biên dịch

Những ngày đêm gần đây cô ấy ở nhà tại Tehran. Chờ đợi. Chờ tiếng máy bay. Tiếng bom nổ. Chờ xem có tin tức gì hay không về những người bạn đang bị giam cầm. Shirin - không phải tên thật của cô - luôn ở trong trạng thái lo lắng. Cô ấy đang có vẻ bị rối loạn thần kinh do đã bị chấn thương. Bàn tay trái của cô không còn hoạt động được như thường nữa.

"Mỗi khi tôi nghe thấy một tiếng động là con người tôi liền phản ứng. Đâu óc tôi đã bị tác động tâm lý làm tê liệt bàn tay trái của tôi làm nó không còn cử động được. Tôi vẫn lo sợ rằng chiến tranh có thể tái diễn, và ý tưởng đó thật kinh hoàng."

Trên đường phố, chế độ phô trương sức mạnh bằng hình ảnh các cuộc diễn hành của phụ nữ lái xe jeep gắn súng máy hạng nặng, hay những người ôm súng tự động.

Vì là một nhà đấu tranh chống chính quyền sống dưới một sự đàn áp thô bạo, Shirin cảm thấy mình bất lực.

"Có những chuyện xảy ra mà chúng tôi không thể làm gì được — ví dụ những vụ hành quyết sau cuộc nổi dậy vào tháng Giêng. Những người bị giam giữ đã bị đem ra treo cổ... Bây giờ không ai dám ra phố biểu

ình nữa."

Cô lắng tai nghe từng tiếng xe dừng lại ngoài đường. Tiếng gõ cửa. Điện thoại triệu tập cô đến thẩm vấn. Khi đã bị bắt một lần rồi thì không bao giờ hết sợ.

Lần đầu tiên bị bắt, cô đang ngồi trong xe nói chuyện điện thoại với mẹ cô thì một chiếc xe dừng lại sát bên xe cô. Chuyện này đã xảy ra vào năm 2024 trong thời kỳ có cuộc biểu tình "Phụ nữ, Cuộc sống, Tự do" phản đối cái chết trong trại giam của Mahsa Amini, 22 tuổi, bị Cảnh sát bảo vệ thuần phong mỹ tục bắt giữ vì bị cáo buộc là không đội khăn trùm đầu đúng cách.

Một người đàn ông và một người đàn bà còn trẻ bước ra khỏi xe và đứng trước mặt Shirin.

"Có phải bà là bà...?" Người đàn ông hỏi.

"Tôi nói 'Đúng'. Tôi bảo mẹ rằng tôi sẽ gọi lại sau và cúp máy."

Hai người trước đó đang nói chuyện tìm mua thức ăn cho bữa tối.

Là một nhà hoạt động chống chính quyền, Shirin hiểu ngay chuyện gì đã xảy ra. Hai người chặn bắt cô là cảnh sát mật vụ.

"Tôi hỏi: Hai người muốn gì?' Họ nói, 'Chúng tôi đến bắt cô.'"

Sau đó, cô bị bắt vào ở trong xe cảnh sát và người đàn bà trẻ chất vấn cô về vụ cô không đội khăn trùm đầu. Thế là một cuộc giằng co xảy ra.

"Cô ta nói, 'Đội khăn trùm đầu lên.' Cô ta ép tôi đội khăn trùm lên đầu. Tôi nói: 'Cô không được động vào khăn trùm đầu của tôi.'" Tôi kéo tay cô ấy xuống."

Shirin bị thẩm vấn nhưng cuối cùng được thả sau khi ký một giấy cam kết không xuất hiện trước công chúng trong hai tháng nếu không sẽ bị nhốt biệt lập. Nếu vi phạm lời ký kết đó cô sẽ bị tống thẳng vào nhà tù. Nếu hôm nay mà Shirin bị bắt, cô khó có thể còn được cho phép chọn như thế nữa.

Theo Tổ chức Bảo Vệ Nhân quyền (TCBVNQ) "*những người bị bắt, trong số này rất nhiều người đáng lý ra không bị giam giữ, đang bị vi phạm nhân quyền, chịu những thương tích nghiêm trọng có thể chết.*" Các nhà tranh đấu ước tính rằng hơn 50.000 người đã bị bắt giữ kể từ các cuộc biểu tình chống chế độ gần đây nhất vào tháng Giêng. Nhiều người trong số đó đang bị giam giữ biệt lập. Sự đàn áp đã gia tăng kể từ khi chiến tranh bắt đầu vào tháng Hai. Có nhiều cáo buộc đáng tin cậy rằng họ đã bị tra tấn.

TCBVNQ đã ra một bản tin vào tháng trước trích dẫn lời của một viên cảnh sát cao cấp của Iran tên Ahmadreza Radan, ông này đã tuyên bố: "*Chúng tôi sẽ không coi tất cả những ai xuống đường theo ý muốn của kẻ thù đều là bọn phản động hay một bọn nào khác, nhưng chúng tôi coi họ là kẻ thù [chính họ muốn thế] và [do đó] sẽ đối xử với họ theo cách chúng tôi đối xử với kẻ thù.*"

Shirin đã mất việc làm vì chống chính quyền. Một số đồng nghiệp đã đổ lỗi cho cô và các nhà chống đối khác làm cho Israel và Mỹ tấn công Iran. Điều này không làm cho cô bớt chống đối chính quyền, nhưng cảm tưởng của cô về chiến tranh đã thay đổi.

"Tôi rất vui khi quân lính của chính quyền bị giết chết. Nhưng tôi suy sụp hoàn toàn khi thấy người dân bị chết,— nhất là khi tôi thấy họ bỏ bom trúng một tòa nhà xây dở dang bên đường làm cho 25 người chết. Một đứa bé một tuổi đã mất mẹ nó. Điều này đã làm cho tinh thần tôi suy sụp."

Sự đàn áp của nhà nước kết hợp với chiến dịch ném bom của Mỹ và Israel đã làm cho sức khỏe tâm thần vốn đã suy sụp ở Iran suy sụp thêm. Hội Chữ thập đỏ ở Iran cho biết có hàng chục ngàn người gọi tới đường dây nóng của họ kể từ khi cuộc xung đột bắt đầu. Tổ chức Y tế Thế giới cho biết đã có 18 cơ sở y tế bị tấn công, một hệ thống vốn đã thiếu năng lực nay phải vật lộn để đối phó với làn sóng các bệnh nhặng về tâm lý.

Một nhân viên y tế tại một bệnh viện ở Tehran, nói chuyện với BBC, đã mô tả nỗi lo âu của những người bị cuộc xung đột gây tổn thương. "*Vừa khi được hỏi 'bạn cảm thấy thế nào?' là bệnh nhân khóc. Mà chúng tôi chỉ có một bác sĩ tâm thần làm việc có một ngày mỗi tuần vì nhà thương chưa ký hợp đồng với ông ấy. Chỉ một ngày một tuần cho một con số 26.000 dân? Tôi nghĩ chưa bao giờ có một thứ có thể trơn tuột khỏi tay chúng tôi như thế này.*"

Shirin lo lắng về bản án tù treo mà bọn cảnh sát mật có thể viện dẫn bất cứ lúc nào. "*Họ có thể thi hành bản án đó,*" cô nói. Giống như nhiều nhà hoạt động mà BBC đã được nói chuyện với trong những tuần gần đây, Shirin dự đoán cuộc đàn áp sẽ gia tăng nếu chiến tranh kết thúc mà chế độ vẫn còn tồn tại. "*Chắc chắn là áp lực và mức tấn công vào các quyền tự do cá nhân sẽ gia tăng thêm... nhưng những khổ đau đó vẫn có thể chịu đựng nổi miễn sao Iran vẫn còn đứng vững. Tôi đã nói với mẹ tôi: 'Không sao cả, con chấp nhận cả vào tù nhưng quyết tâm giữ cho Iran tồn tại.'*"